

NPTEL ONLINE CERTIFICATION COURSES

INTERMEDIATE LEVEL OF SPOKEN SANSKRIT

DR. ANURADHA CHOUDRY

**DEPARTMENT OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
IIT KHARAGPUR**

Lecture 35 :

**Introduction to the conjugation of the verb ज्ञा 'jñā' (to know) from the
क्रयादिगण kryādigaṇa (9th group) in the various tenses and moods**

CONCEPTS COVERED

- ❑ Introduction to the **क्रयादिगण kryādigāṇa (9th group of verbs)** in the:
 - वर्तमानकाल (vartamānakāla [लट् laṭ] - present)
 - भविष्यकाल (bhaviṣyakāla [लृट् lṛṭ] - future)
 - आज्ञा (ājñā [लोट् loṭ] – imperative)
 - अनद्यतन-भूतकाल (anadyatana-bhūtakāla [लङ् laṅ] - imperfect past)
 - क्रियातिपत्ति-लृङ् (kriyātipatti-lṛṅ [लृङ् lṛṅ] – conditional)
 - विधि-लिङ् (vidhi-liṅ [लिङ् liṅ] – optative)
- ❑ Practice of verb conjugation using the verbs **ज्ञा 'jñā' (to know)**
- ❑ Building of vocabulary

**वर्तमानकालः (vartamānakālah - present) and
भविष्यकालः (bhaviṣyakālah - future)**

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	जानाति jānāti	जानीतः jānītaḥ	जानन्ति jānanti
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	जानासि jānāsi	जानीथः ✓ jānīthaḥ	जानीथ ✓ jānītha
उत्तमः = 1 st Person uttamah	जानामि jānāmi	जानीवः jānīvaḥ	जानीमः jānīmaḥ

क्रयादिगण kryādigana (9th group)

क्री krī -> क्रीणाति -> क्रेष्यति

अश् aś -> अश्नाति -> अशिष्यति

ग्रह grah -> गृह्णाति -> ग्रहीष्यति

बन्ध् bandh -> बध्नाति -> भन्त्स्यति

वर्तमानकालः - vartamānakālah ↑ ↓ भविष्यकालः - bhaviṣyakālah

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	ज्ञास्यति jñāsyati	ज्ञास्यतः jñāsyataḥ	ज्ञास्यन्ति jñāsyanti
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	ज्ञास्यसि jñāsyasi	ज्ञास्यथः jñāsyathaḥ	ज्ञास्यथ jñāsyatha
उत्तमः = 1 st Person uttamah	ज्ञास्यामि jñāsyāmi	ज्ञास्यावः jñāsyāvaḥ	ज्ञास्यामः jñāsyāmaḥ

आज्ञा (ājñā - imperative)
(अनद्यतन)भूतकालः ((anadyatana)bhūtakālaḥ - imperfect past)
and क्रियातिपत्ति-लृङ् (conditional)

पुरुषः / वचनम्
puruṣaḥ / vacanam

एकवचनम्
ekavacanam

द्विवचनम्
dvivacanam

बहुवचनम्
bahuvacanam

क्रयादिगण kryādigana (9th group)

क्री -> क्रीणातु -> अक्रीणात् -> अक्रेष्यत्

अश् -> अश्नातु -> आश्नात् -> ...

ग्रह -> गृह्णातु -> अगृह्णात् -> ...

बन्ध् -> बध्नातु -> अबध्नात् -> ..

प्रथमः = 3rd Person
prathamah
(also for 2nd Person (f))

मध्यमः = 2nd Person (inf)
madhyamah

उत्तमः = 1st Person
uttamah

जानातु / जानीतात्
jānātu / jānītāt

जानीहि / जानीतात्
jānīhi / jānītāt

जानानि
jānāni

जानीताम्
jānītām

जानीतम्
jānītam

जानाव
jānāva

जानन्तु
jānantu

जानीत
jānīta

जानाम्
jānāma

आज्ञा – ājñā

(अनद्यतन)भूतकालः – (anadyatana)bhūtakālah

पुरुषः / वचनम्
puruṣaḥ / vacanam

एकवचनम्
ekavacanam

द्विवचनम्
dvivacanam

बहुवचनम्
bahuvacanam

प्रथमः = 3rd Person
prathamah
(also for 2nd Person (f))

मध्यमः = 2nd Person (inf)
madhyamah

उत्तमः = 1st Person
uttamah

अजानात्
ajānāt

अजानाः
ajānāḥ

अजानाम्
ajānām

अजानीताम्
ajānītām

अजानीतम्
ajānītam

अजानीव
ajānīva

अजानन्
ajānan

अजानीत
ajānīta

अजानीम्
ajānīma

**(अनद्यतन)भूतकालः ((anadyatana)bhūtakālaḥ - imperfect past)
and विधि-लिङ् - (vidhi-liṅ - optative)**

(अनद्यतन)भूतकालः – (anadyatana)bhūtakālah

विधि-लिङ् - vidhi-liṅ

यः... सः... / या... सा... / यत्... तत्...

...गायकः भवितुम् इच्छति ... सङ्गीतं जानीयात्
 ... शिक्षकः ... // // ... पाठान् ...
 ... लेखिका भवितुम् लेखितुं
 ... पाचिका पाकं...
 ... सत्यम् अस्ति ... जानीयात् ...
 ... वरं ... अवश्यं ...

पुरुषः / वचनम्
puruṣaḥ / vacanam

एकवचनम्
ekavacanam

द्विवचनम्
dvivacanam

बहुवचनम्
bahuvacanam

प्रथमः = 3rd Person
prathamah

(also for 2nd Person (f))

मध्यमः = 2nd Person (inf)
madhyamah

उत्तमः = 1st Person
uttamah

अजानात्

अजानीताम्

अजानन्

जानीयात्

जानीयाताम्

जानीयुः

अजानाः

अजानीतम्

अजानीत

जानीयाः

जानीयातम्

जानीयात

अजानाम्

अजानीव

अजानीम

जानीयाम्

जानीयाव

जानीयाम

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	अजानात् ajānāt	अजानीताम् ajānītām	अजानन् ajānan
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	अजानाः ajānāḥ	अजानीतम् ajānītam	अजानीत ajānīta
उत्तमः = 1 st Person uttamah	अजानाम् ajānām	अजानीव ajānīva	अजानीम ajānīma

क्र्यादिगण kryādigana (9th group)

क्री -> क्रीणातु -> अक्रीणात् -> अक्रेष्यत्

अश् -> अश्नातु -> आश्नात् -> ...

ग्रह -> गृह्णातु -> अगृह्णात् -> ...

बन्ध् -> बध्नातु -> अबध्नात् -> ..

(अनद्यतन)भूतकालः – (anadyatana)bhūtakālah	↑ ↓	विधि-लिङ् - vidhi-liṅ
---	-----	-----------------------

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	जानीयात् jānīyāt	जानीयाताम् jānīyātām	जानीयुः jānīyuh
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	जानीयाः jānīyāḥ	जानीयातम् jānīyātam	जानीयात jānīyāta
उत्तमः = 1 st Person uttamah	जानीयाम् jānīyām	जानीयाव jānīyāva	जानीयाम jānīyāma

सम्भाषणम् (sambhāṣaṇam) - Conversation

सुभाषितम् subhāṣitam

जानीयात्सङ्गरे भृत्यान् बान्धवान् व्यसनागमे।
jānīyātsaṅgare bhr̥tyān bāndhavān vyasanāgame |

आपत्कालेषु मित्राणि भार्या च विभवक्षये॥
āpatkāleṣu mitrāṇi bhāryām ca vibhavakṣaye ||

One knows the true character of a servant during war, of relatives when you get sick,
of friends when you are in trouble and of your wife when you have lost all money (and fortune).

Connection with the Spirit Behind

Since the knowledge the Scripture conveys is so deep, difficult and subtle,—if it were easy what would be the need of the Scripture?—the interpreter cannot be too careful or too perfectly trained. He must not be one who will rest content in the thought-symbol or in the logical implications of the idea; he must hunger and thirst for what is beyond. The interpreter who stops short with the letter, is the slave of a symbol and convicted of error. The interpreter who cannot go beyond the external meaning, is the prisoner of his thought and rests in a partial and incomplete knowledge. One must transgress limits and penetrate to the knowledge behind, which must be experienced before it can be known; for the ear hears it, the intellect observes it, but the spirit alone can possess it. Realisation in the self of things is the only knowledge; all else is mere idea or opinion.

Sri Aurobindo

Seer, Poet and Philosopher

(15th August 1872 – 5th December 1950)

Conclusion

References

- ❑ Krishnamacharya, T. R. (2009, June 17). *Brihat Dhatu Rupavali: Sanskrit Ebooks*. Retrieved September 24, 2019, from Sanskrit Ebooks:
<http://www.sanskritebooks.org/2009/06/brihad-dhatu-rupavali/>
- ❑ Tripathi, B. (2017, December 13). *Rupa Chandrika: Internet Archive*. Retrieved September 24, 2019, from Internet Archive:
<https://archive.org/details/RupaChandrikaBrahmanandaTripathi>
- ❑ Vidyasagar, I. C. (2017, January 16). *Bryakaran-Kaumudi: Internet Archive*. Retrieved September 24, 2019, from Internet Archive:
<https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.345069> (in Bengali)
- ❑ Kota, P. (2013, January 16). *Shubhashitani*. Retrieved September 25, 2019, from <http://subhashitani.wordsofwisdom.in/>:
<http://subhashitani.wordsofwisdom.in/2013/02>

पूर्ण संस्कृतज्ञानमस्तु वः
pūrṇaṁ saṁskṛtajñānamastu vaḥ

NPTEL ONLINE CERTIFICATION COURSES

*Thank
you*

